

Zákaz jedení masa svět nezachrání, říká klimatolog

[novinky.cz/clanek/domaci-zakaz-jedeni-masa-svet-nezachrani-rika-klimatolog-40452587](https://www.novinky.cz/clanek/domaci-zakaz-jedeni-masa-svet-nezachrani-rika-klimatolog-40452587)

Jan Martinek

V poslední zprávě klimatického panelu se píše, že „klimatická bomba tiká“. Volil byste takový silný výrok?

Používání expresivního jazyka je stará záležitost a já nejsem jeho příznivcem. Jednak musíme počítat s obdobími, kdy klimatická změna zdánlivě zpomaluje a někdy zrychluje, například v důsledku interakce s klimatickými oscilacemi, zadruhé nás taková rétorika odvádí od skutečných cílů. Je potřeba vnímat, že klimatická změna nevyžaduje akci okamžitě, do zítřka, a také že ji nevyřešíme za rok. Jde spíš o systémovou změnu. Nejsem přesvědčen, že řečmi o revoluci nebo o tom, že musíme zneškodnit klimatickou bombu, dokážeme pohnout veřejným míněním.

Alarmismus je podle vás kontraproduktivní?

Ano. Musíme ale daleko jasněji vysvětlovat, jaké bude mít klimatická změna konkrétní dopady na životy, práci a příležitosti lidí, kteří teprve nyní přicházejí do produktivního věku, případně přicházejí na svět. Než se se změnou klimatu vypořádáme, bude to trvat desítky let.

Sedět osm hodin denně pět dní v týdnu lidskému tělu neprospívá. Jak předejít bolesti?

Seznam Native

Expresivní výroky mohou krátkodobě mobilizovat, ale jsem přesvědčen, že dlouhodobě spíš škodí. Preferoval bych hledat věci, které jsou smysluplné, a nevytvářet strach, protože ten paralyzuje. My

nepotřebujeme být paralyzováni, potřebujeme se pustit do práce a mít jistotu, že když v Evropě učiníme nějaké kroky, ostatní je udělají také.

Klimatický žal je na internetu stále vyhledávanější

Jak vidíte vývoj klimatu v příštích pěti letech? Sám jste nedávno řekl, že směřujeme ke „klimatu, které neznáme“.

To je pouhé konstatování vycházející z dat, která máme k dispozici. Skutečně směřujeme ke klimatickým podmínkám, v nichž lidský druh se současnou civilizační úrovní doposud nežil, a to včetně Česka. Zatím neznáme všechny následky takové změny, ale můžeme aspoň část z nich relativně dobře odhadnout.

Některé změny ale budou zásadní a větší, než si dokážeme a chceme připustit. Příkladem budiž budoucí rozsah suchých epizod a horkých vln. Pokud se díváme na příštích pět let, tak se dá zatím zčásti odhadnout, co bude příští a přespříští rok. Kromě letošního nejteplejšího roku v historii měření nás čeká velmi pravděpodobně i rekordně teplý rok 2024. Pokud použijeme analogii jiných let s výrazným El Niňem, tak lze předpokládat, že další roky na globální úrovni tak teplé nebudou.

Přijde ochlazení?

Ochlazení ani ne, stále bude extrémní teplo. Obecně ale nenásleduje jeden rekordně teplý rok za druhým. Přírozené oscilace cyklus teplot mění. Ale i když další roky nebudou rekordně teplé, jako jsme zažili na jaře 2023, tak to neznamená, že se klimatickou změnu podařilo vyřešit. Musíme chápat, že změna klimatu dál pokračuje. Nacházíme se

v nezvykle teplém období, které způsobil člověk a které nás dlouhodobě posouvá směrem, který není pro člověka příznivý. Není to změna k lepšímu.

Miroslav Trnka

Je profesorem na Mendelově univerzitě v Brně a vědeckým pracovníkem Ústavu výzkumu globální změny Akademie věd.

Jeho hlavním oborem je modelování dopadů změny klimatu na polní plodiny v současných i budoucích podmínkách.

Je vedoucím projektu Klimatická změna.cz a jeho hlavním koordinátorem pro oblast zemědělství.

Věnuje se také výzkumu sucha v ČR a projekcím dopadů změny klimatu pro 21. století.

Foto: Právo
Klimatolog Miroslav Trnka

Někteří však míní, že teplejší svět je lepší svět.

Jistě můžeme říct, že někteří lidé na Českomoravské vrchovině budou mít z pohledu zemědělské produktivity pocit, že klimatická změna zatím žádné velké škody nenapáchala, ale na jižní Moravě budou zemědělci opačného názoru. Negativní projevy ale začnou postupně převažovat. Během zhruba 20 let se Vysočina dostane do situace, kdy se podmínky pro zemědělství zhorší. Vysočina nemá hluboké půdy jako jižní Morava či Haná, takže tam se důsledky teplejšího a suššího počasí začnou projevovat rychle.

Záleží ale nejen na regionu, ale i na profesi. Lidé, co nejsou na počasí vázáni, oceňují teplé a suché léto a podzim, kdežto lesníci a vodohospodáři by preferovali chladnější počasí, jako bylo dřív. Změna klimatu některým profesím může i vyhovovat. Třeba stavebníci

nemusí mít v zimě technologickou pauzu. S výjimkou desítek dní jsou v zimě nyní podmínky takové, že se dá stavět pořád. Přestávka bude nutná spíš v létě, až budou úmorná vedra.

Klimatická změna probíhá po celý rok, ale v zimě je nejvíc vidět, protože není sníh. V nížinách se s trvalou sněhovou pokrývkou setkáváme spíše výjimečně. Přišli jsme o měsíc, možná měsíc a půl sněhu.

Vrchol pokrytectví? Emiráty pořádají klimatickou konferenci, na které chtějí prodávat ropu a plyn

---

Jaká bude letošní zima?

To se v našich podmínkách nedá dobře předpovědět. Nejsme pod vlivem žádné relativně dobře předpověditelné oscilace, jako je třeba Jižní Amerika, kde můžete předvídat charakter průběhu počasí až měsíce dopředu. Střední Evropa je místem, kde si sezonní předpovědi lámou zuby. Nejspíš bude teplejší, než je průměr. Je to pravděpodobnější, protože se otepluje.

Vezměte si, že ještě v minulosti jsme se mohli spolehnout na pranostiky, že okolo Medarda prší nebo že na Štědrý den bývá obleva. S pranostikami klimatická změna zatočila, podobně jako kdysi posun kalendáře. A pořád platí, že ani nejlepší předpovědní modely neumí dostatečně dobře předpovědět, jak ve střední Evropě v následujících měsících bude.

Právě začal v Dubaji klimatický summit OSN. Co od něj očekáváte?

Je to v pořadí 28. konference, takže nečekám zásadní přelom. Navzdory všem smutným věcem, které se dějí, je dobrá zpráva, že změna klimatu je stále téma diskutované na mezinárodních fórech.

Dává to naději, že se podaří pokračovat v hledání shody. Žádný stát nebude snižovat emise a nedokáže to zdůvodnit obyvatelům, když bude zřejmé, že ostatní země závazky neplní.

Letos jsou poprvé k dispozici výsledky detailního sčítání emisí, které ukazují, jak jsme na tom s plněním pařížské dohody. Z nich vyplývá, že naše závazky zatím k plnění dohody nestačí. Emise se od roku 2015 zvýšily jen o tři procenta, tedy stagnují, a to je nebývalé snad od začátku průmyslové revoluce. Kdyby nebylo závazků z pařížské dohody, a bohužel dodávám, i pandemie koronaviru, která emise pomohla snížit, byly by zřejmě vyšší o 16 procent.

Tempo růstu emisí se ale výrazně zpomalilo, a to i přesto, že roste globální ekonomika i počet obyvatel. Podle pařížské dohody by ale měl jejich počet už klesat a toho se zatím nedaří dosáhnout. Proto očekávám, že výsledkem konference bude rozšíření závazků ke snižování emisí, rozšíří se asi i výzva k úplnému ukončení využívání uhlí a fosilních paliv obecně.

Jsou vytyčené cíle, jako je uhlíková neutralita do roku 2050, vůbec reálné?

Důsledky naší nečinnosti jsou jasné. Svojí nečinností vědomě rezignujeme na to, že našim potomkům zanecháme planetu v uspokojivě obyvatelném stavu. Z historie ale víme, že menší cíle se už naplnit podařilo, třeba omezení freonů. Důležité je, že USA i Čína vnímají klimatickou změnu jako něco, o čem chtějí mluvit. Je bohužel také vidět, že Evropa hraje v těch rozhovorech spíše druhé housle a stále hledá svoji roli.

Bez spolupráce Číny a Indie, což jsou klíčoví hráči, nelze snižování emisí zvládnout. Evropská populace ale chápe, že zdravé životní prostředí je hodnota, která něco stojí, a chceme-li si je zachovat, je

namíste vzdát se části budoucích příjmů, abychom svým dětem zanechali obyvatelné prostředí. V tom je naděje.

Zima vydrží až do víkendu

Řada lidí bude ale poukazovat na to, že my Evropané se můžeme uskrovnovat, ale Čínu a Indii ke snižování emisí nikdo nepřiměje.

Aktuálně tvoří evropské emise jen sedm procent globálních emisí, takže snížením na polovinu redukuje světové emise o tři a půl procenta. V Evropě ale stále produkujeme výraznější množství emisí na hlavu, což se týká i Česka. Emise CO₂ mají navíc velkou životnost. Emise, které vyprodukovaly dávno zavřené elektrárny u Brna, stále přispívají k oteplování planety. V součtu emise EU od počátku průmyslové revoluce odpovídají za 10 procent všech skleníkových plynů v atmosféře, zatímco Čína překročila již 12 procent a USA 17 procent.

Čína se svým skoro třetinovým podílem v posledních pár letech globálním emisím jednoznačně dominuje a bez jejího přispění jejich snížení nedosáhneme, ale jak už jsem řekl, Evropa, USA i Japonsko nesou podobný díl historické odpovědnosti. Je v bezprostředním zájmu Evropy, aby emise nerostly. Už proto, že zásadně zhoršují podmínky k životu v zemích, odkud do Evropy proudí neřízená migrace. Tenhle problém bude trápit ještě další generace. Čím víc se nám bude dařit jej zmírňovat, tím účinnější budou opatření proti migraci.

Nemůžeme ani říkat, že my emise snižovat nebudeme a vy si dělejte, co chcete, to by se Evropa stala technologickým skanzenem. Důraz na evropskou iniciativu je strategicky správné a vlastně jediné možné řešení, nejde o environmentální blouznění.

Evropa a USA se k výraznějšímu snižování emisí zavázat mohou, ale udělá to Čína?

Čína má specifické postavení. Je to autokracie, nemusí zdůvodňovat, co dělá a proč. Vzhledem k průmyslovému boomu má ale značné environmentální problémy. Ignorování kvality životního prostředí, důraz na růst bez jakékoli kontroly, to si s sebou nese následky na zdraví.

Čína vidí v klimatické změně zejména ekonomickou příležitost, silně investuje do schopnosti vyrábět technologie, které nízkoemisní ekonomiky budou potřebovat. Třeba tím, že si osvojili výrobu velkých větrných turbín, získávají část budoucího trhu. Čína postupuje mílovými kroky, její emise sice rostou, ale stále je má na hlavu výrazně nižší, než jsou v Evropě a zejména v Česku.

Tady ale můžeme argumentovat, že pokud budou čelit výrazné změně klimatu, tak na to doplatí i v Číně. Zdá se, že to čínské vedení chápe. Klimatická změna jim přinese extrémní vedra, tajfuny, zvýšenou míru úmrtnosti, ekonomické problémy. I na straně Číny je motivace přispět k tomu, aby se klimatický systém nevymkl kontrole.

Projev Greta Thunbergové narušil účastník klimatické demonstrace. Vyčetl jí pozvání Palestinky

---

Od aktivistů zaznívá, že se lidé kvůli změnám klimatu musí vzdát spalovacích motorů nebo konzumace červeného masa. Myslíte, že bude muset dojít i k takovým ústupkům?

Tohle jsou marginální debaty. Zhmotníme-li cíl redukce emisí do podoby snížení konzumace masa a přestaneme chovat krávy, tak to je strašně zkratkovité řešení. Byť je pro všechny pochopitelné, protože krávy přece produkují metan... Ale je potřeba říct i to bé. V moderním zemědělství má živočišná výroba podstatné, až nezastupitelné místo. Emise z chovu hospodářských zvířat můžeme snížit na přijatelnou úroveň, když bude systém vyvážený.

Není pravda, že když přestaneme jíst maso, zachráníme svět. Jde o umírněnou spotřebu. Mluvil jste o tom, zda se máme vzdát nějakého pohodlí, a podle mě to o tom není. Pokud začneme racionálně emise skleníkových plynů danit, necháme rozhodnutí na každém jednotlivci.

Jak to myslíte?

Jsme tržní ekonomika, nemusíme působit pouze restriktivně. Pokud lidi budeme motivovat finančně, skrz daňovou soustavu, začnou se chovat udržitelným způsobem, protože se jim to vyplatí. Potřebujeme změnu, na které se shodne celá společnost. To neznamena zákaz konzumace masa, ale že bude zatížena vyšší cenou. Kdo bude chtít, tak si dá hovězí steak, jen jeho cena zohlední emise.

Řada studií ostatně ukazuje, že to snížení komfortu znamená pouhé přiblížení jídelníčku zásadám zdravé výživy. Pokud se nám podaří upravit jídelníček, bude populace zdravější, nemusela by tolik trpět na civilizační choroby, ale přitom dosáhneme i snížení emisí.

Není to tak, že by Evropa nebo česká vláda měly zakazovat auta na benzin nebo chovat hospodářská zvířata. Budeme-li všichni jezdit elektromobily, které jsou z významné části napájeny energií z fosilních zdrojů, tak to také není řešení, problém jen přesuneme jinam.

Toto jsou všechno otázky, které vyžadují strategické řešení, a to Česku zoufale chybí. Naše strategie je sice obsáhlá, ale je to soubor opatření, která Česko v zásadě už dělá, a tím pádem realizace strategie nic nestojí. Dokud tento most nepřekročíme, nemůžeme ani vést společenskou debatu. Budeme vést jen nekonečné kulturní války o tom, zda jíst maso nebo jakým jezdit autem, a výsledku se nedobereme.

Rok 2023 bude zřejmě nejteplejší v historii měření, oznámil s předstihem Copernicus

---

